

УТУЖЪ П.

ИЛИ

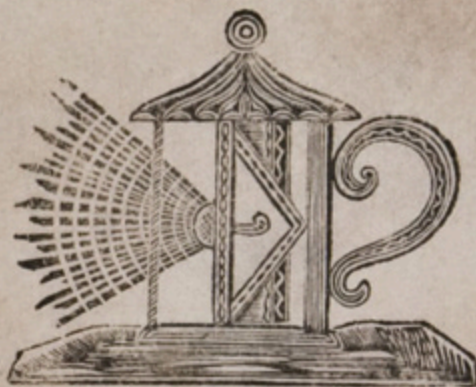
ОДГОВОРЪ

НА

ВУКОВЪ ОДГОВОРЪ

НА ЛАЖИ И ОПАДАНЪ У СРБСКОМЕ УЛАКУ.

(печ. у вечу 1844.)

ОДЪ

М. СВЕТИЊА.

5506

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

За Загребѣ

PT 979

204 D 26

VII

G 58

5806

PT 979.1

1000000

Р 1979 Рлоср II 679. 1

У Т У К Ъ ІІ.

ИЛИ

ОДГОВОРЪ

НА

ВУКОВЪ ОДГОВОРЪ

НА ЛАЖИ И ОПАДАНЬ У СРБСКОМЕ УЛАКУ,

(печ. у Бечу 1844).

ОДЪ

М. СВЕТИЊА.

У БЕОГРАДУ,

ПЕЧАТАНО У КНЯЖЕСКО-СРБСКОЈ ТИПОГРАФИИ.

1844.

Ск. 1326

У Т В К Р П П

П А П

О Д Л О В О Р Ъ

П А П

В А Ч Н О В Ъ О Д Л О В О Р Ъ

НА ДАНИ И ОПАДАНІ З СРЕКОМІ З ДАКА

Клеветай враже, пакостну сыти грудь! —

Злобою тако вразі нападахъ на Раича крѣпка;
Онъ же въ славѣ живѣтъ, тма же врагѣ поглоти.

М С В Е Т Н Ъ А

Кого Бѣзи хотѣтъ возвысити, мѣщѣтъ предъ нѣзѣ
Тмѣ препѣтствѣй семѣ. Тѣ повѣждаа растѣтъ.

Мушицкѣй.

З В О Р Ъ Д Ъ

И Т А К О У И Н В Е С К О - С Р Е Д Н О Й Т Ы Д О Р Ъ Ф И М

1848

Г. Вукъ Стефановићъ Караџићъ дао е недавно новыи знакъ непристойности, безобразлука и гробіянства, коима се свойствама и досадъ свагда отликовао, издавши у Бечу у Штампарији Ђрменскога манастира „*Вуковъ Одговоръ на лажу и опаданъ у Србскоме Улаку*“, и пославши га у Србію особытымъ путемъ и начиномъ, у комъ онъ подъ видомъ нѣкога правданя свога грди, хули и ружи нарочито Г. Светића, противъ коега е скоро сву свою бесѣду управіо, часъ подъ истымъ именемъ, а часъ подъ именемъ Свезналице, задржавши свуда у говору прва два слова Св. како бы се опеть Светићъ подразумѣвао. — Светићъ е дакле нѣму трнъ у оку. А зашто? То ние тежко погодити. Само треба знати и на умъ узети, шта е тай Светићъ у Србији, и какавъ е нѣговъ посао. Онъ е у Србији Законописаць, и ради на утврђеню законности у Србији. А законность наравно служи за подпору Правительства, народа, и нѣговогъ државногъ живота, и по самой природи своіой одбія сваку силу и самовольство и споля и изнутра, за садъ и за унапредакъ. Кома е дакле рукопомоћъ законности трнъ у оку, може ли ономе сама законность у Србији, може ли Правительство по ѣуди бити? Никако! Ево дакле у кратко ключа за тайну, коя свакомъ, кой само право хоће, може бити явна. Ово е духъ, коимъ Вукъ дыше, ово е намѣра, коіомъ Одговоръ свой у Србію шилъ, овакови су умышляи, коима се оваи Одговоръ у Србији и изванъ Србіе распространява.

Но да оставимъ ово на страну, да нерекне, да га намѣравамъ кодъ некогъ опадати, или са нѣговомъ штедомъ себе удворити. А тако оставитѣу и оне хуле и грди, нека оне са своіомъ повратномъ силомъ саме на нѣга као хулителя натрагъ падаю. Него будући да се стварь, о коіой е рѣчь, тиче истине, за кою смо сви ду-

жни борити се, и светія е и одъ већи слѣдства', него да се она у погрде преліе, као што бы онъ желіо да извіе, и да и мое и обште вниманіе на то обрати; то љу я овде истини за любовь рѣчь да поведемъ, и све у ствари подробно да испытамъ, неистражуюћи, да ли се све оно, што онъ Светићу, или, као што онъ вели, Свезналици приписуе, заиста на нѣга и односи. —

Исторія єднога народа єсть светиня за истый народъ. Она є свѣћа за прошлостъ и вѣрна наставница за будуштность. Зато є истина нѣна главна черта, безъ кое Исторія ние Исторія, но само варалица, варалица велимъ, єрѣ вара свѣтъ, вара народъ, о коме и за кога пише, и невара просто само и одъ шале, него изъ истине, и на велику нѣгову штету и пагубу. Єданъ човекъ ако хоће разумно дѣла своя да води, ако хоће што за срећу свою да предузима, мора себе точно да позна, да силе свое точно измѣри, свойства своя подробно разазна, и сва како савршенства тако и недостатке испыта; єрѣ по томе ће само права заключенія и опредѣленія за праваць свои предузиманя служећа чинити моћи. А шта за єданъ цѣло народъ да рекнемо, кои є іоштѣ много већма теченію и закону природе подложанъ, него єдинственный человекъ? Па кадъ се дѣла, савршенства и недостатцы овога наопако назначе, наопако познаду, какова ће се изъ овы заключенія чинити моћи за праваць у напредакъ? Неће ли и ова наопака бити, и све наопако, на штету, несрећу и пагубу народну? Нема постояннога зданія среће и напредка народна безъ праве и истините омећине исторійске. Ево узрока, зашто су извори знаня о Србїи и Србима у Улаку претресани, а не, као што Вукъ хоће свѣтъ да увѣри, да се на нѣга виче. Кадъ бы тай быо узрокъ онога писаня, онда бы и онде морало бити онаковы или подобны грубы израженія, као што є онъ у свомъ Одговору употреблявао, али тога онде нема, као што ни овде бити неће. Истину дознати, о истини свѣтъ увѣрити, а лажь и превару прогнати, то су труди наши, и тїи ће остати, викао и праскао Вукъ колико му драго, и угаћао съ тимъ коме му драго.

Овимъ поводомъ и на овомъ основу испитавано е: „*Да ли, и каквоу вѣроятностъ Вукъ, као списатељ догађалъ у Србији и житија Кнѣза Милоша заслужуе?*“ И његова вѣроятностъ е поглавито у сумњу доведена съ тимъ, што е онъ писмо едно године 1832. Кн. Милошу писао, којимъ е њѣга и његово правленіе тако карактеризирао, како донде никада чиніо није, нити у житію 1828. год. изданомъ, нити иначе гди; и ово е писмо, као што е у Улаку назначено, съ тимъ намѣренѣмъ одъ рѣчи до рѣчи печатано, „*да се изъ садржаня његовога види, како е Вукъ о Кн. Милошу и његовомъ карактеру и владању мислио, и увѣренъ быо, и како е свѣту о њѣму писао, па да се обое сравни, и по томе да се вѣроятностъ његова као Србскогъ Историка, и главнога извора знања иностранца о Србији и Кн. Милошу измѣри*“. И узъ ово писмо доданъ е еданъ предговоръ и поговоръ, кои у себи садржаваю или напомену положенія и отношенія Вукова къ предмету његовогъ описиваня, или сама суђеня и заключаваня, која се изъ истогъ његовогъ писма извести даю; која сва на то теже, да покажу његову пристрастностъ, и да ослабе вѣроятностъ његову као Историка Србскогъ. Сва се дакле стваръ у томе состои, да е Вукова Историческа вѣроятностъ у сумњу доведена. Онъ дакле ако хоће да Улака Србскогъ, или по његовомъ надимку Свезналицу опровргне, мора таква противна доказателства довести, којима бы ту сумњу са себе скинуо, и себи вѣроятностъ Историческу повратио. И кадъ бы то учиніо, онда бы само себе оправдао, и онда бы показао, да е онъ неправедно нападаю. Али овако, као што е онъ чиніо, заиста не само да са себе сумњу скинуо није, него е јошъ вѣма навукао; еръ казати само: *лаже, и опетъ лаже, луде лажи, буџицаѣ, безобразяѣ, и т. д.* то његову вѣроятностъ историческу ни за одну длаку подићи неће, и шта выше показуе денгератнога човека, кој, видећи да право нема и да парницу губи, само у грдњама и псовкама заклона и прибѣжишта тражи.

Вукъ каже, да су саме *лажи и руженя* на њѣга. Да пропратимо дакле све редомъ:

- 1) Писмо, које е у Улаку печатано, онъ признае да

е иѣгово и да е онъ то 1832. године Кн. Милошу писао. Дакле то већь прво *није* лажь. Али вели, да се са свимъ онимъ, што е у Улаку наведено, опетъ, и кадъ бы све онако было, небы доказало, да *ништа оно није истина*, што е онъ писао о Србији и о Кн. Милошу. Дакле већь съ тимъ допушта, да бы се доказало, да *доста одъ онога није истина*. А то бы већь доказателство было, да онъ као Исторіописецъ вѣроятности неможе имати. „И кадъ бы се, вели, у ономе писму налазило што управо противно ономе, што е онъ пре писао и штампано и пр.“ Нема, да, ништа управо противно; само што е онамо сама хвала, а овамо *сама хула*; и тако у толико е само ово ономе противно, у колико е *хула хвали* противна или *зло добру* противно. Та кадъ небы было ништа противно, онда е могао онъ то и изъ Београда писати, и небы требало преко границе прелазити, и кадъ бы было све онако као прие, зашто бы га Кн. Милошъ преко свои Чиновника Г. Алексе Симића, Ц. Рајовића и Панте Х. Стоила на парлаторіи Земунској съ онаковомъ псовкомъ поздрављао, да се као неко чудо разносило одъ уста до уста. Кадъ није, далъ, ово писмо другојачіе, него оно, што е прие писао, *шта треба да онъ свѣтъ урѣва и себе извинява, да е оно прие писано за штампану о живу народноме владоу, а писмо нѣму самоме;**) *шта треба да се правда, да онъ није прие другојачіе могао нити смѣо писати, наводећи и рѣчи покойнога Хаџи-Милутина Гарашанина, кои му е на питањь, шта бы народъ казао, да е другојачіе онда писао,*

*) А съ каквимъ е правомъ печатано ово туђе приватно писмо за живота и онога, кои е писао, и онога, коме е писано, то е требало питати онога, коме е онъ то писмо поднео. Него е овде умѣстнѣе питањь, съ каквимъ правомъ и поштенѣмъ Вукъ то приватно писмо безъ питаня онога, коме е писано, по свѣту разгласи, по Срему, Бачкој, Банату и т. д. преписивати даде, па и Совѣту и Правительству Србскомъ поднесе? — Кн. Милошъ није никоме то писмо показао, него га е одма, као што смо дознали, изцепао; да е јошть Вукъ таставъ свой за себе задржао, ко бы знао за нѣга? Него онъ, пунъ поштениа человекъ, овамо неће да писмо печата, да неврећа Кн. Милоша, а овамо да е преписивати по свы небелы; па јошть пита, съ коимъ е правомъ то печатано. Занста онъ бы поштенѣе учиніо, да га е печатао, него што га е у преписима распростирао. То е оно пріятельство спрема живого владоца, ко е се кодъ насъ zove лукавство и шеретлувъ са своіомъ ползомъ на безчестіе другога.

одговоріо: „Я бых те првѣй убіо, само кадъ бы ми шака пасти могао.“ И ово є са свимъ вѣроятно, дакле є и вѣроятно, да Вукъ нити є смѣо нити є могао пре другоачіє за штампу о Србїи и Кн. Милошу писати, него онако како є писао. А то исто показує, да онъ као Исторіописаць Србскій *вѣроятности нема* нити є заслужує; єрѣ кадъ бы га старѣй Гарашанинъ зато убіо, да шта бы съ нѣмъ чинїо Кн. Милошъ, о коме бы онако писао за штампу, као што му є после у писму писао? А то є управо оно, што се у Улаку доказивало. Слѣдователно за нѣга се може рећи, да се онъ као Исторіописаць политично и лукаво владао, али да любави къ истини непоказує, безъ кое Исторія самый животъ свой губи. Я се опоминѣмъ, да ми є казивао Г. Матей Ненадовићъ, (Прота), Членъ Совѣта: Кадъ є Г. Сима Милутиновићъ полазіо у Лайпсигъ да печата Исторію Сербіє одъ год. 1813 — 1815. и овай га запытао, зашто непечата у Београду, а онъ одговоріо, зато што ће вѣроятнїя быти, кадъ са стране дође, да му є онда онъ рекао: „Симо, болѣ бы было да се тога проѣнешъ; єрѣ съ томъ Исторіємъ ты єдно изгубити морашъ, или животъ или честь, а обое є важно. Ако узпишешъ истину, а ты неиди овамо, єрѣ ћешъ изгубити животъ, ако ли узпишешъ лажъ, а ты ћешъ спасти животъ, али изгубити честь предъ ученымъ и разумнымъ свѣтомъ.“ Па ево найбільга и найправієга Суда и за Вука.

2) За заключеніє оно, „да є онъ писао оно писмо и зато, да себи одлакша, или се освети околинѣ Кн. Милоша, опила, кое є себи предпоставлѣне съ неугодностю гледао“ и т. д. каже, да є то само бунцанѣ. Онъ се, вели, нїє могао срдити ни на кога себи предпоставлѣнога, єрѣ бы се свакій радовао одъ околинѣ Кн. Милоша, да є одреѣенъ на оно мѣсто. — Яданъ! Та какво є то мѣсто было, кое онъ увеличава. У оно време ко ти є пытао за Члена Суда Београдскогъ; данась є Членъ, а сутра настойникъ надъ стокомъ господарскомъ. Тако є и Г. Стоянъ Симићъ быо Депутатъ у Цариграду, и шта я знамъ друго іоштъ и друго, па после нѣговъ другъ, као што онъ

вели, у Суду Београдскомъ за едно 14 дана *); чему се Г. Стоянъ Симићъ није башъ радовао, ал' е морало бити, као што е морало бити, и да буде надзирателѣмъ економіе Кн. Милоша у Пожаревцу, и т. д. А како се то слаже са онимъ, што е Вукъ истый покойноме Игњи Василієвићу, Толмачу, одговоріо, кадъ га е овай у оно време єдномъ идући низъ басамаке изъ Суда Београдскогъ запытао: „Бога ти, Вуче, шта си ты садъ?“ „А шта ти, рече, знамъ казати, кадъ е овде свакій свашта и нико ништа.“ — А да е са онимъ писмомъ заиста и шкодити коме хотѣо, то е показано у Улаку, почемъ е онъ онде казао, да није радъ никога именовати, да му нешкоди, дакле знао е ако кога именуе, да ће му шкодити, и то знајући одма е именовано првогъ Стояна Симића. Незове ли се то намѣравати шкодити? На ово нити е што рекао, нити има што рећи, дакле и то стои, слѣдователно није бунцанъ, но истинито и уредно заключеніе изъ нѣговога самога писма. А овде га іошть и далъ пытамъ, кадъ онъ зна, да се изъ нѣговогъ писма невиди да е онъ шкодити коме хтѣо, зашто е 1839. године изъ копіе Совѣту поднешене нека имена, као ГГ. Вучића, Симића и т. д. изоставіо, да нѣи тамо нема, почемъ е садъ тима истима, којима е шкодити хтѣо подносио; и на нѣово зактеванъ морао е иста имена после додати, извинявајући се, да е онъ тако онда у онима обстоятелствама мысліо.

3) Онъ каже далъ, „да е истина, да е Кн. Милошъ 1820. год. нѣму обрицао Тршићъ поклонити.“ Дакле ни то није лажъ; нити е стваръ измышлѣна, пошто самъ признае, да е онъ то исто Светићу приповѣдао. Али само вели, да то није было за какве заслуге, ни у име каквога мита, нити одъ збилъ, него е было у шали. Но свака шала пола истине; а и было у шали, или не, текъ е было; и пытанъ е, е ли таково обећанъ нѣму надежду и радость чинити могло, а не, е ли Кн. Милошъ нѣму изъ

*) т. е. было е Предсѣдатель Суда Београдскогъ, а Вукъ е было истога Суда Членъ, па е после испунавао дужности Предсѣдателя за време

истине обећати могао оно, што онъ самъ ниє имао. Надати се онъ текъ могао є, еръ ни Кн. Милошъ то іоштъ ниє имао, па се надао добыти, па є и добыо, а зашто се Вукъ небы надати могао ономе, што є Кн. Милошъ после заиста и имао. Овакова надежда текъ є Вука обвезала, а како є онъ обвезанъ быо, ниє могао безпристрастанъ быти; еръ ако є своме добру радъ быо, ниє могао онога срдити, кога му є требало молити. Дакле съ тога већъ самога онъ вѣроятности као Исторіописаць о ономе, одъ кога се благодѣянію надати имао, имати неможе. А бы ли онъ то другима людма пре казао, него Светићу, то незнамъ, али невѣруемъ; еръ я невѣруемъ, да є онъ много у оно време людій имао, којма бы оно повѣріо, што бы Светићу повѣріо. А што є после нѣга суета толико занела носећи идола по свѣту, да се увѣріо да се нѣму а не ономе идолу свѣтъ кланя, то опетъ остає нѣгова кривица, а не Светићева пакостна и безобразна лажъ, као што се онъ по своіой благопристойности изражава.

4) За овимъ додає єдну приповѣдку о єдномъ дервишу и кувару Патріарховомъ, коя гласи, како є дервишъ хотѣо да зна шта Богъ ради, а ниє могао разазнати дроблѣнѣ своє одъ куваровогъ дроблѣня, па є зато Царъ заповѣдіо, да дервиша посѣку. Па бы радъ овоме дервишу да уподоби Г. Св. по томе вели, што Г. Св. хоће да зна, *шта є Вукъ мыслию, и зашто є што чиніо* и т. д. а незна онога, што є могао дознати. Ова приповѣдка истина ни у каквомъ союзу нестои са досадашњимъ нѣговимъ говоромъ, али є онъ човекъ, кои занатъ шеретлійскій разуме, па то наводи за оне дѣтиньске умове, кои радо такове приповѣдчице слушаю, незнаюћи судити о союзу, у каковоме оне са остальмъ говоромъ стое, па се нада, да ће такови саслушавши овакову приповѣдку по викати: Башъ лѣпа приповѣдка, дакле правс има Вукъ. Али кой судити уме, и разсуди, да Г. Св. наводећи оно, *шта є Вукъ мыслию, и зашто є што чиніо*, неговори о ономе, *шта Богъ на небу ради, него онъ у рѣчма и писму Вуковомъ чита мысли нѣгове*, коє се наравно рѣчма

и означаваю, са свимъ ће другчіе мыслити. Или заръ се кодъ нѣга рѣчма неозначаваю мысли; или гди рѣчи саме мысли показую, заръ ту треба мудрость съ неба скидати, да се дозна, шта є онай мыслию, кои є рѣчма и говоромъ и писмомъ свое мысли означію? — Па заръ, да-ль, Вукова правда тако съ собомъ доноси, да онога, кои небы туђе мысли изъ нѣговы рѣчій протолковати умео, да га одма поську? Лѣпо заиста понятіе о правди, и красна желя (безъ сваке заиста пакости!) одъ Вука за Г. Св. ако мысли нѣгове ние овай точно протолковао.

5) Каже, да ние истина, да є онъ подъ платомъ Кн. Милоша быо пре године 1830. но да му є текъ године 1830. одређена плата, кадъ є кодъ писаня закона быо. Дакле ово непризнає; и ово бы была по нѣговомъ мнѣнію лажь. Да видимо, є ли тако. Изъ самы рѣчій нѣговы видисе, да онъ самъ издає, да ние тако, као што каже, но текъ у рѣчма и израженіама заштите и прибѣжишта тражи; и то у рѣчма: *господарство Пашино, као главный Кнезь Рудничкій, плата нѣгова, одређена плата и т. д.* Князь Милошъ є быо, вели, само до почетка године 1815. главнымъ кнезомъ, а онъ се съ нѣимъ познао текъ 1820. год. и плата му є одређена текъ 1830. године. Князованѣ Милошево у правичномъ смыслу мы узимамо одъ године 1830. кадъ є Берать на достоинство Княжеско добыо, и кадъ є одъ Дворова за Княза признать; єрь у осталомъ времену, премда є онъ у самомъ дѣлу владао, текъ се правично ние сматрао као Князь, но као главный Кнезь (Башъ-Кнезь). И ово време треба подъ онимъ израженіемъ разумѣти; а у томъ времену по самомъ признанію нѣговомъ имао є 10. година познанства, т. є. одъ 1820 — 1830. год. а у то време и пада нѣгово писанѣ о Сербіи и Кн. Милошу, почемъ є житіе нѣгово издао године 1828. А што вели, да му є плата текъ 1830. године одређена, то показує, да пре ние одређена му плата была, а о одређеной плати ние ни говора было, али несвѣдочи, да онъ никакове приє пріймао ние, кое неможе ни рећи, єрь є заиста пріймао, и то подъ разнымъ видомъ; а заръ и оно нису новцы, кое є онъ прійміо у име купованя типографіе, па ѣй є онъ за себе употребію; дакле новцы су пріймани, али

ниє одређена плата была. Е! Па то јошть выше противъ нѣгове вѣроятности историческе свѣдочи, ерѣ плату одъ милости чіе изгледати, већу зависимость рађа, него исту по правди одређену имати; почемъ свагда у надежди и у страху живи, добыти или недобыти такову. А најпосле у оно є време на єдно излазило, те была одређена, те неодређена плата, као што и самъ признає, да є и ова одређена плата престала 1831. год. кадъ є службу оставіо и прешао на Аустрійску страну; овде є требало, да є јошть додао — *и кадъ є писмо оно послао Ки. Милошу изъ Земуна*, па бы онда са свимъ подпуно казао онако као што и Светићъ мысли. А после му є опетъ плата дана, кадъ є писмо задржао, и на штампу дао ниє. А съ пензіомъ, која є 1835. год. заслуженымъ людма одређивала се по гласу Београдски Новина Ч. 10. одъ исте године слаба бы хасна была, ако бы є пріймао, као што су по ономъ опредѣленію пріймали и други заслужени люди; а о томе може га увѣрити и Г. Павле Станишићъ, Попечитель Финансіє, кои ће му казати, да є и Госпођи Ђлени Карађорђевици, којој є исто Число Београдски Новина год. 1835. пензію опредѣлило, онда текъ пензію ову за све прошле године у Влашку однео, кадъ є Уставъ у Сербію дошао 1839. године. А што се тиче Светића, є ли онъ ради талира „Србу руку пружио,“ или чега другога ради, то ће други судити, кадъ страсти престану гудити, и преселе се на ону страну гроба, а съ ове стране само дѣла свачія остану, и она говорила буду.

При томъ онъ добро вели, кадъ є *кодъ писаня закона быо*, коє ће рећи, да є и онъ крозь плоть гледао. Ерѣ *кодъ писаня закона є и онај*, кои пали чибукъ онима, кои законе пишу, или собу спрема, у којој се пишу. Онъ примѣчава ту, да є казао, *да писанѣ закона' ниє за нѣга*, па кадъ се тай изговоръ незнаня ниє прійміо, а онъ є рекао, да му даду по 600. талира на три године, па да онъ иде у Бечъ или и далѣ, па да нађе люде, кои знаду писати законе, па ће онъ после донети све законе написане, па да се ови у Сербіи прегледаю, па ће онъ одговарати ученоме свѣту за нѣи и у ствари и у єзыку. Али

му е Давидовићъ донео одговоръ, да то не може бити, но да се мораю закони писати у Крагуевцу управо по Законику Наполеонову. Ово е онъ навео као прилогъ за Историю писаня закона, која може бити, вели, већа и знатнѣя одъ нѣи самы, позиваюћи се и на Г. Лаза Зубана, да е и онъ о томе нѣшто писао, а и онъ е самъ *кошта* билъжю, па едва чека да хоће закони еданпутъ на свѣтъ изићи. — Ово наводи Вукъ збогъ особите важности за Историю закона Србски, наравно оны, кодъ кои е онъ быо; и будући да е онъ лице дѣйствующе у той Истори, то мора и за нѣга знатно бити; еръ да то не дражи, небы то ни паводио. Заиста колико рѣчій, толико знатности и важности у себи садржаваю. Знатно е ту 1) Да е Вукъ самъ казао, да незна писати законе, и да то за нѣга ние. 2) А кадъ су парочито одъ нѣга, кои незна писати законе, то зактевали, а онъ е казао, да му плате, па ће онъ наћи люде у Бечу и далъ, кои то знаду, па ће имъ донети одунда написане законе, па ће онъ за оне законе одговарати, кое ние знао писати, и кое ће люди морати написати, кои то знаду. 3) Знатно е, да то нису пріймили; еръ е Давидовићъ противанъ одговоръ донео; и зато 4) знатно е, да изъ цѣлогъ тогъ разговора ние было ништа. Дакле знатно е, да се нешто о писаню закона разговарао онай, кои ние знао писати законе, и да одъ свега тогъ разговора и посла ние было *ништа*; дакле знатно е овде у скупи ово *ништа*, и ово ништа знатнѣе ће бити, него сами закони. Незнамъ, кое мысля овде законе, да ли оне, за кое е онъ казао, да ий незна писати, или оне, кое е Светићъ знао написати, и написао? — Вредно е овде, да и я додамъ еданъ прилогъ, кои толико заиста, ако не выше, къ знатности Истори писаня закона оны, кодъ кои е Вукъ быо, принадлежи. Светићъ се опомиць добро, кадъ е Вукъ дошавши у оно време изъ Сербіе нѣму казивао, како се у Сербіи пишу закони, говорећи, да е ту кодъ писаня закона онъ, Зубанъ, Сломо, Жуіовићъ и пр. онда е Светићъ прекрстивши се насмѣяо се, и рекао: „Богъ съ Вама, како ћете вы писати законе, кадъ вы о законима ни понятія неимате?“ На кое е Вукъ одговоріо: „Истина, да е то тяжело, али мы переводимо Законикъ Наполеоновъ са нѣмачкога

превода, па се помажемо како можемо. Кадъ су нѣмачке рѣчи, онда намъ иде и Боже помози, али наиђемо кадъ кадъ на такове, коѣ нису нѣмачке, па то насъ найвыше намучи. Тако смо између осталы наишли на *хипотеку*, па смо се дуго мучили, шта е то, докъ најпосле Зубанъ насъ неизвуче, рекавши, да е то типографска погрѣшка мѣсто *апотеке*.“ Ово е за Светића тако знатно было, да е дошавши у Сербию желіо се увѣрити о истини тога одъ самога Г. Зубана, кои му е све оно одъ рѣчи до рѣчи потврдіо, и іоштъ и выше подобны стварій приповѣдіо. Кадъ се узме, да е и оно знатно, што е смѣшно, онда заиста ништа неће быти знатнѣ одъ Исторіе оваковога писаня закона' у Сербиі, и моћи ће врло згодно пристати у редъ осталы многи знатностій онога времена; и заиста у томъ смыслу знатнѣ ће быти одъ самы закона' написаны, кои у себи ништа смѣшнаго имати нећею. — Овде се іоштъ примѣтити може, да ово признаніе Вуково кодъ писаня закона' садржава у себи најяснѣю карактеристику свега нѣговога досадашнѣгъ послованя книжевногъ. Тако е онъ писао Рѣчникъ Србско-Нѣмачко-Латинскій, незнаюћи єзыка Латинскога, и онда ни Нѣмачкога, али е отишао у Шишатоваць, и у Бечъ, па е нашао човека, кои то зна, тако е нашао човека, коме е наручію, да му начини *Ћ за нѣга за нѣгову потребу*, да онъ после употреби, као што самъ каже, тако онъ накупи много рѣчій за Рѣчникъ, кадъ нађе у сандуку кодъ Пароха Аврама Панића у Шиду, па за часъ око 12,000 рѣчій заедно са преводомъ однесе, па іоштъ наручи, да му овај и други заоставши 7400. рѣчій лѣпо напише и преведе, кадъ другій путь дође, да ій скупи, и понесе у Бечъ, да умножи свой Рѣчникъ, тако и пѣсне купи, кадъ други напишу па даду, тако онъ и печата пѣсне, кадъ нађе кога, ко ће и о томе бригу носити, еръ нѣга и за такове ствари боли глава, и издаю га очи — и т. д. и т. д. И у овоме се состои све неспоразумѣніе наше са страннымъ ученима людма (по коима се и они воде, коима е важнѣи аукторитетъ учены людій, него свое собствене очи), што они незнаюћи те манипулаціе Вукове, съ ономъ истомъ мѣромъ мѣре способность и науку нѣгову, съ којомъ савршенство производа' нѣгово име носећи, а

мы нешто одбіямо и на оне люде, кои му свою способность узаймлюю, нешто на оне, кои му трудомъ и усердіемъ притичу, кое є нама познато, єрь смо мы очевидцы, а другима може быти ине. Я се іошть и дачасъ опоминѣмъ, како самъ и самъ збогъ овога неспоразумѣнія награнсао, кадъ самъ године 1827. мой преводъ метрической о Стихотворству изъ Хорація Цензури Бечкой поднео. Я ту са рукописомъ наиѣмъ у Цензурномъ Надлежателству на єднога Чеха, и овай се удиви говореѣи: „Заръ є Србскій єзыкъ до тога савршенства доведенъ, да се на нѣму може оваково дѣло Хорацієво метрически превести?“ додавши: „А есте ли овай преводъ саобштили са Вукомъ?“ На кое му одговоримъ, да нисамъ, єрь онъ ми ту небы ништа казати умео ни у смотренію поезіе ни у смотренію точности превода, почемъ онъ нити є самъ поета, нити єзыка латинскога зна, съ кога є ово преведено. На ове се рѣчи мой Чехъ чисто побеси, па рекне: „Како то вы говорите, вы дакле не морате тога човека познавати, та я имамъ нѣговъ Србско-Нѣмачко-Латинскій Рѣчникъ.“ И я самъ имао посла, докъ самъ се искобеляю, и єдва ми є хотѣо вѣровати, да я Вука познаемъ болѣ него онъ, кои га никада видіо ине; и текъ онда є попустію, кадъ самъ га упутію, да чита у Рѣчнику само признаніе Вуково, да оне рѣчи у Рѣчнику єзыкомъ латинскимъ и нѣмачкимъ ине онъ истолковао веѣъ Г. Копытаръ, и ако невѣрує нека пыта самога Г. Копытара. Одъ овакова говора угрѣянъ отидемъ управо на ручакъ у трактеръ кодъ бєлого куряка, где затечемъ Г. Копытара са некимъ филологомъ Берлинскимъ именовъ Графомъ. Ту преповѣдимъ мою неволю са Чехомъ, и кажемъ му, да є и онъ томе кривъ, што люди странни такова понятія имаю, а онъ се насмѣє говореѣи: „А зашто нисте казали, да Вукъ зна латински, па небысте имали препирке“? А я му рекнемъ: „А зашто вы нѣга нисте баръ доцніє упутили, да оно научи, што пре ине знао, па бы се забашурило, и небы тако у очя падало.“ „Е! вели, я самъ то хотѣо, али є онъ учинію будадаштину, те се брзо оженію, па се онда веѣъ ине могло съ нѣимъ ништа чинити.“ „А оно, реко' я, заиста свакомъ свое треба, и родъ бы Србскій неблагодаранъ

быо, кадъ, небы и ваше труде о Србскомъ кнѣижеству при Вуковомъ послу признавао, и уважавао.“ На кое онъ одговори: „Све што є добро, я пріймамъ на себе, али оно што є рѣаво, нећу никако; оно на часть нѣму.“ —

б) Непризнає, да є онъ „писуюћи“, вели, житіє Милошево Србскога Кнеза преобразіо у Княза. А шта мысли, како бы га куваръ онай Патріарховъ лупіо кашикомъ по челу, кадъ бы видіо, да онъ рѣчь „писуюћи“ за Светићеву узима? — Али као непризнаваюћи вели, да су други то найпре учинили, па да є онъ после за неволю пристао за нѣма. Дакле онъ ние првый ни самъ; то є толико, колико да му се рече: Ты си кривъ, а онъ одговори: „Єсамъ, али нисамъ я самъ, него су и други. Е! Па нека и други, али зато што Улакъ съ другима ние имао посла, па друге споменуо ние, но само нѣга, неслѣдує, да є што лажно казао, него само ние подпуно у свой обширности своіой.

Са Кнезомъ и Князомъ на єданпутъ зађе у странупутицу, и стаде толковати, како є по южномъ нарѣчію како ли по сѣверномъ, како бы по южномъ нарѣчію требало писати *виєће*, а не *Совѣтъ*, *начелникъ*, а не *началникъ*, *нахія* а не *окружіє*, па видивши да є сишао съ правога пута, и увѣренъ будући да ће се многій овоме нѣговомъ послу насмѣяти, и то признавши заиђе іошть даль, и казує намъ безъ икакова союза са нѣговомъ образомъ, шта є онъ у оваковима мыслима писао на свршетку 1841. године, кадъ є Изет - Мехмед - Паша, поставши великій Везиръ, почео старо туркованѣ повраћати; па нит' се зна, коме є онъ то писао, ни гди, ни коимъ поводомъ, казує намъ, како су а) Србљи рано почели оставляти свое домаће одѣло, а облачити се у Французско, или, као што се у Србіи говори, Нѣмачко, како и Русси садъ жале, што су свое одѣло оставили; како ни онъ самъ садъ незна, кое є то право Србско одѣло, но могло бы се бирати изъ разны предѣла' найболъ, и како су и Турски и Арнаутски халѣтцы нама ближи и прилични, него Французски фракони или капути и плундре,

и т. д. б) како е свакоме Србину жао, што су се у Србији побацила и хоће да се изгубе имена: *Кнезови* и *Войводе*, па како се туђа узимаю; како у Русији државни служитељи имаю чиновне, и ови имаю друга имена, а не войничка, и коме се у Русији даю чиновни грађански и т. д. в) Како онъ мысли, да е и шоренъ села' за Србию было прерано и безъ неволъ и корысти, па да е то садъ престало и т. д. — Комъ е краю све ово, ты га Боже знашь. Союза са обраномъ никакова нема. Могао бы човекъ мысли, да е нѣга Г. Св. или ко другій бѣдио, да онъ тако немысли, па хоће садъ да се правда, и да покаже да тако мысли, или бы се могло помислити, да е Г. Св. или другій ко свое мысли овима противне гди изяснио, па онъ хоће то да опровргне. Али одъ овога свега ништа нема. Дакле пыта се на што е? Онъ то зна, па то и говори, было му мѣста или не, као и онай молеръ, што уме купресъ уписати, па га пише свуда было му мѣста небыло. И ово е еданъ узрокъ, коега мыслимо; а другій е, што онъ разуме свой занатъ шеретлійскій, па наводи овакове ствари за оне, кои немыслени суде о достаточности и умѣстности обране нѣгове, него имъ е текъ мило чути, да се одъло Србско носи, да се изсмѣваю нѣмачке плундре, да се непобаце имена кнезови и войводе, да се села нешоре, — па се нада да ће овакови одма повикати: „Да Вукъ башъ тако говори, као што и они мысле, дакле да има право, и наравно кадъ онъ има право, онда Улакъ и Г. Св. неможе имати право. Али то е текъ право на оно, што се нетиче нашега посла, и о чему није ни сумня ни распра подигнута, а не на оно што е у сумню доведено, т. е. да Вукъ вѣроятности Историческе о Србскимъ стварима нема. Но и далъ, кадъ бы се ово све само као за себе постоеће безъ отношенія на обрану нѣгову сматрало, опетъ се питати може: А коме онъ то придикуе, кадъ е онъ самъ мѣсто арнаутски халѣтака узео французске, као што онъ вели, плундре, па зашто найпре није себи придиковао; и кадъ е Светићъ 1837. год. у Србию дошавши затекао Кн. Милоша у панталонама, и чиновнике неке у униформама, затекао баталѣне одъ Кн. Милоша войводе и кнезове, и идући у Крагуевацъ наилазио на шоренъ села', кое е после престало. —

7) Нѣму е пребачено у Улаку, да е онъ године 1839. кадъ е Кн. Милошъ изъ Сербіе изишао, писмо оно Кн. Милошу 1832. год. писано предао Совѣту са другимъ одъ 4. Авг. 1839. год. пунымъ преданости писмомъ спроведено. А онъ одговара, да ние тако, него е предао две копіе истога писма Г. І. Гавриловићу съ молбомъ, да едну копію даде Г. Стефану Марковићу за Совѣтъ, а другу Г. Авраму Петронієвићу за Намѣстничество Княж. Достоинства. Дакле онъ іошть выше признае, т. е. да е и Совѣту и Намѣстничеству предао, или да, мал' га необѣдимо, ние предао, него е молио Г. І. Гавриловића, да ій преда. Заръ е ово кодъ нѣга нешто друго? — „А за о-событо писмо, вели, свое и узъ кою одъ овы копія' онъ до данасъ *незна ништа*, и кадъ бы се таково гдѣ заиста налазило, морао бы га писати или подписати *у незнани одъ грознице*; али га по свой прилици неће бити нигдѣ никако, него е и нѣга, вели, Г. Св. *измыслио као и остало све.*“ Вредно е заиста на нѣгове рѣчи добро мотрити, еръ е то знатно, као и нѣговъ прилогъ за Историю писаня закона' у Сербіи, кадъ е онъ кодъ писаня исты быо. Онъ за писмо таково *незна ништа*, (іошть да е додао *вѣра и Богъ*,” да се зна и гди е тай занать учіо); али ако га има, писао га е *у незнани одъ грознице*, али га *нигдѣ нема никако*; него га е измыслио Г. Св. као я све друго. Али ако nebude Г. Св. ово измыслио, онда наравно ние ни све друго измыслио, и залудъ му онда сва обрана нѣгова, кадъ самъ са своимъ ударцемъ себе и сву обрану біе и обара. На конаць позива онъ Г. Св. да му штампато писмо са два свѣдока, па ће онда вѣровати. Колико дакле на зактеванъ нѣгово, толико да се свѣтъ о нѣговой безочной продрзливости увѣри, не пропуштамъ саобштити исто писмо са свѣдоцима подписано, кое нѣговымъ рукомъ писано и подписано одъ рѣчи до рѣчи (само другимъ правописомъ) овако гласи:

Прим. 21. Августа 1839 у Београду.

№ 806 — № 1419.

Высокославный Совѣте Княжества Србскогъ!

Многима одъ Членова Высочаславнога Совѣта по-

знато е, да самъ я пре 7 година писао едно писмо бывшему Князу Србскому, Милошу Обреновићу, о коме в писму не само овуда много говорено, него и по другимъ земляма писато; но не знамъ ели и кои одъ нѣихъ имао прилику дознати, шта е управо было у оное писму; зато се усућуемъ Высокославномѣ Совѣту представити овде копію одъ истога писма.

Приликомъ овомъ изъявлююћи Высокославномѣ Совѣту мою благодарность за одобрену ми доякошню пензію и препоручуюћи се милости и благоволенію Нѣговоу у напредакъ, съ найвећимъ высокопочитаніемъ остаемъ

Высокославнога Совѣта Княжества Србскога

У Београду 4 Августа 1839.

препокорный и благодарный слуга

Вукъ Стеф. Караѣић с. р.

Свѣдоцы:

Матей Ненадовић с. р.

А. Янкович с. р.

Лазарь Арсениевич с. р.

Може ли се већ желити или тражити веће и яснѣ доказательство за Вукову невѣроятность и неоснованость, да неречемъ лажливость, коя е овде управо на своемъ мѣсту, нѣговы потврђиваня. Заиста кадъ се онъ нестыди одъ свѣта, оно явно одрицати, и јошть другога, да е то измыслио, бѣдити, што му се са свѣдоцима доказати може, да шта ние таковый кадаръ измышлявати онде, гди ствари тако ясно у очи непадаю. Овако е Г. Св. ово писмо измыслио, овако е дакле измыслио и све друго; а Вукъ га ние писао никако, и кадъ га е већ писао, а онъ га е писао и подписао *у незнани одъ грознице*, у којой знамо да се бунца, а непишу се писма. Ёле како му драго, онъ е дакле быо и остае у грозници, изъ кое се, чини ми се, овако радећи, неће нигда ни разабрати. — А

каково му е могло бити друго намѣренѣ съ овимъ писмомъ, него, као што самъ каже, да види Совѣтъ, *шта е управо у ономъ писму было*, а то ће рећи, како е онъ онда Кн. Милошу за нѣга и о нѣму писао, а писао е оно, што показуе највеће тиранство. —

8) У точки 4, правда себе Вукъ, да онъ није тежио умалити име Караѣорђево. Овде бы се дало много говорити, кадъ бы мѣсто томе было. Но и едно или двое кадъ напоменемъ, довольно ће бити за противно доказателство: А да шта значи оно у Даницѣ 1828. год. на стр. 216. „Кнезови и остали поглавари изнајприје изберу и поставе Црнога Ћорѣја као готово *да имъ буде слуга.*“ Дакле га нису выше уважавали, или онъ већ до избора није важности кодъ народа и старѣшина задобио? и т. д. него да имъ буде слуга? — Куда ли тежи оно, што е и у Революцію Л. Ранке стр. 112. пренешено, „да е Караѣорђе са момцима обколео Совѣтъ, и да е крозъ прозоре натигао пушке на Совѣтнике.“ А я самъ слушао, кадъ е нѣму Г. Матей Ненадовићъ, пред-а-многъ, и предъ другима говорио: „Зашто Вуче онако измышлявашъ и пишешъ коешта, као и оно, да е Караѣорђе обколео съ момцима Совѣтъ и пушке на Совѣтнике управо, кадъ то није истина, нити е кадъ было, еръ самъ я быо Предсѣдатель Совѣта, и морао бы што о томе знати,“ и т. д. и т. д. И зато нетреба *само оно* да остане, као што Вукъ жели, што е онъ казао о Караѣорђу, но треба се потрудити, колико кон може, и колико се коме прилика дае, да се истина изнађе, и истина кодъ потомства да остане, а не оно што кон жели да остане, быо онъ прѣтель быо непрѣтель, быо правый или текъ назови-прѣтель. Колико пакъ глупъ прѣтель, или по Русской пословици, коя се Вуку овде садъ боль допада, услужливый дуракъ, владоцу народномъ ползе приноси, томе ће за наибольый примѣръ служити самъ онъ, и, ако хоће, и јошть кон нѣговъ другъ: ко е имъ живи владоцы заиста съ тежкимъ срдцемъ, само ако имъ е несрећа очи отворила, довольно посвѣдочити.

А што Вукъ Светића коре збогъ „првогъ прелазка

Караџорђевогъ изъ Србiв (у Голубици за год. 1839)„, у томе само показуе, да неразуме онога посла. Оно нив Исторiя, него е и по форми и по надпису „*Пѣсна епiйска*“ о догађаю едномъ исторiйскомъ. А Вукъ вели, „поправляюћи мене пише Светићъ.“ А гди е онде нѣгово име споменуто? И шта бы нѣгово име радило кодъ пѣсне епiйске? Та кадъ бы и онъ о ономъ догађаю истомъ какавъ „*епосъ*“ написао, онда бы се текъ могло питати, кои е одъ насъ двоице свой предметъ болѣ разумѣо и вѣштiе извео; али овако ово ни у какво сравненiе непада. „Мѣша, вели, басне съ исторiомъ.“ Види се, какво онъ понятiе о поезiи вообште, и о епосу има. Тежко Виргилiю, кои изводећи Енея изъ Трое у Италию онолике басне у свою епопею мѣша. Зато болѣ бы и паметнiе онъ учинiо, да се у онай посао неутиче, коега неразуме, да му се и дѣца школска несмѣю, кадъ чую, да Вукъ пубацуе Светићу, што се овай усудио у пѣсну епiйску и басну умѣшати, и да е съ тимъ Историю исправляти намѣравао. Како баръ изъ пѣсама народны ненаучи, како еданъ гавранъ гракне, а другiй проговара, и како се Марко съ Вяломъ разговара, и како Муса три срдца има, како гуя на срдцу му спава? и т. д. И при свемъ томъ Светићъ е при писаню оне пѣсне епiйске само оно за омеђину исторiйску узео, што е онъ одъ вѣроятны лица за истинито дознао, као што е то и изъ уста покойне Госпође Ђелене Караџорђинице слушао, и башъ зато, ако преповѣданъ оваково небы на честь служило, као што Вукъ хоће наопако да искреће, морало бы оно манъ при-страстiя показати, слѣдователно већу исторiйску вѣроятность имати.

Далѣ: Башъ зато, што е намѣравао, као што самъ каже, *уpoznати Европу съ нашимъ народомъ*, требало е да е выше любiо истину, и манъ гледао себи важность кодъ странны прибавити са убиткомъ сѣме народне важности и чести. А да я ово неговоримъ само онако, ево ћу га текъ на едно да опоменемъ, па нека суде паметни люди, може ли се то опаданѣмъ назвати. У Даници год. 1827. на стр. 2. у предговору на Огледъ Србскога Буквара онъ се изражава овако: „*И прелда се у нашимъ народнимъ*

пѣсмама врло често књиге пишу и уче, опетъ су у народу нашему јоштъ врло рѣдки люди, кои знаду читати и писати!“ а у истой на стр. 26. у предговору на географическо-статистическо описаніе Србіе, говори: „А одъ године 1804. и у народу се много кошта пролѣвшило на болъ, и. п. садъ у свакој вароши, а и у многимъ селима, има по школа, у којима су, истина, псалтиръ и часловацъ јоштъ најзнаменитѣв књиге (као и у маџарској по Србскимъ школама), али се учи помало и писати и рачунити.“ Да видимо, шта ово значи, и куда тежи? Онамо онъ пише Огледъ Србскога Буквара, па каже, да су рѣдки люди у свему народу нашемъ, кои читати и писати знаду; а овамо пише о Србији (подъ владомъ Кн. Милоша), па каже, да садъ има у свакој вароши и у многимъ селима по школа, у којима се осимъ читаня учи помало и писати и рачунити. Ние ли очевидно, да е онамо хотѣо свѣтъ остальи да увѣри, да е кодъ свега народа Србскога јоштъ таква глупость, да е рѣдко човека наћи, кои читати и писати зна, и зато, да онъ Букваръ пише, изъ кога бы могли Срби почети учити читати. Дакле е онъ тай Апостолъ, кои садъ текъ Срблѣ къ читаню упућуе. А е ли се могло то казати 1827. године о народу Србскомъ у Аустрійској Држави живећемъ, гди е безъ сваке сумњѣ по соразмѣрности судећи у оно време заиста выше народны школа' было него у Французској? Зове ли се то славу народа свога предъ очима имати, или себе на штету народне чести величати? Кадъ бы то странњъ кои читао, па бы после неколико година' извѣстіо се или на мѣсту увѣрио се о толикој младежи Србској, коя се по школама малымъ и великимъ учи, небы ли морао казати, да е Вуковъ Огледъ Буквара Србскогъ чудеса починіо, кадъ е у оно време рѣдко было човека наћи, кои е читати и писати знао. И ово Вукъ ние неотице или у незнаю чиніо, него управо са знанѣмъ и намѣренѣмъ, почемъ е корректуру и ревизию одъ исте Данице 1827. у Бечу са Светићемъ у дружеству држао, па овај табакъ првый, гди се то налазило, ние ни показати смѣо, знајући да ће таково што лажно одма противность кодъ Светића наћи. Ово е лукавство подобно ономе, кое се у име народности у последнѣ време и иначе чинило, као н. п. да нетражимъ друго, но о-

поменемъ на оно, што смо лане читали у Новинама Пештанскимъ Србскимъ, да е у Жаблю балъ было, да су на балу Србски говорили, Србски пѣвали, и Србски играли, Башъ као да бы се у Жаблю другчије могло радити, и као да су донде другчије чинили. Кадъ бы оно страннъ кои читао, шта бы мыслио о томе? Не бы ли морао на те мысли доћи, да дотле свега тога ние было, него да се онда текъ тай духъ народности пробудио; а оно никада другчије ние ни было. — А какво му е намѣренъ, кадъ даљ пишући о самой Срби, вели, да садъ (1827.) у свакој вароши, а у многимъ селима има по школа? и т. д. Ту већ треба увѣрити осталу Европу, да се Кн. Милошъ о школама брине. А е ли ово овако было, е ли исторически истинито? Та 1830. године кадъ е Кн. Милошъ рѣшио се дѣцу шилати у Силистру да се војној служби уче, и изъ сваке нахиѣ захтѣвао, да се момчадъ изнађе, која читати и писати зна, и у то пристати може, онда су се у цѣлој Београдској нахиѣ едва двојица таква наћи могла; и ово су ми казивали они, кои су налогъ имали, такову дѣцу изтражити, кои кадъ су ту жалость искусили, грували су се у прси, видећи таково бѣдно старанъ о просвѣщенію народа. Тако се заръ Европа съ народомъ нашимъ упознае, и заръ е то тежити на користь и славу народну, кадъ се просипаю лажи исторійске, које просипачу и нѣговой слави и интересу у рачунъ иду? —

Далъ заиста за паметна човека, преко све непристойности и гробіянства, којима се Вукъ тобоже брани, показуе се ова нѣгова обрана и смѣшна, тако, да незна човекъ, шта ће о нѣму да мысли, ако не оно, што самъ вели, да онъ пише у незнани одъ грознице; еръ онамо се люти, грди, псуе, говори да се на нѣга коешта измышљава, да се онъ предъ свѣтомъ опада, зато, што се истини за любовь нѣгова историческа вѣројатность о Срби и Кн. Милошу у сумню доводи, а овамо свако обстоятелство самъ признае, шта выше гдикое јоштъ и удвоја; и у точки 4, као изъ пређашњи закључуюћи овако вели: *„Кадъ я дакле шесамъ описивао погерѣшке Караѣорѣја, кои е было умро, и влада му прошла, какавъ бы паметанъ и*

безпристрастанъ човѣкъ могао ме кривити, што писамъ описивао погрѣшке Кн. Милоша, кои в онда у народу владао? И да самъ то чинио, шта бы се онда у Србији по правди за мене могло рећи, него да грдимъ и срамотимъ владоца народа свога?“ Ние ли ово собствено нѣгово признањ, да онъ ние могао онако писати, као што у самой ствари есть, а ние ли то исто, што се у Улаку доказивало, да онъ вѣроятности историческе нема; и нека се небои, зато нѣга никакавъ човѣкъ паметанъ, а ни Г. Св. неће никако кривити као Вука, по шта выше казатѣ, као што е и мало powyше речено, да се Вукъ као Вукъ пишући за штампу о Србији и Кн. Милошу, као живу владоцу и свомъ благодѣтелю, заоста паметно и политично владао, али при томъ и изяснитѣ, да башъ зато Вукъ, као Исторіописаць о Србији и Кн. Милошу вѣроятности историческе нема, и неможе имати. Кадъ онъ нема пертль, о живому владоцу истину казати, а оно е болъ да неговори ништа, и нека се невата у коло, за коѣ ние; ерь Роттекъ неће да зна за политиченъ и шеретлукъ кодъ Исторіописца, него осимъ многога другога иште одъ нѣга, да онъ обзнаи истине, ма тимъ и ярость владоца, и мрзость простогъ народа на себе навукао, ма изгледъ уживлѣня изгубио, ма хулу и гоненіе подносио.

А што Вукъ овде подмеће, „као да су неки, и (између нѣи и Г. Св.) нѣгови и владалаца народа нашега пріятели 1839. године подбуњивали, да се нѣму пензія непотврди,“ то е право опаданъ предъ свѣтомъ. И да бы ово свакоме ясно у очи пало, моратѣ се мало и у кратко обстоятелства ондашнѣга времена за оне, којма позната небы была, дотаи. Светићъ позванъ у Србию 1837. год. дошавшій, и по званю и опредѣленію, и по зактеваню явномъ Кн. Милоша и Правительства Србскогъ имао е тай задатакъ, и ту дужность, да на утврђеню правце и законности за народъ Србскій ради; и нашао е збогъ тога већъ све скоро старешине у противоборству са Кн. Милошемъ, противъ коега су самовольства іоштъ 1835. године заедно са народомъ явно изяснили се, заклевши се на законность. Кн. Милошъ, премда се за законъ и правцу явно изяснио, и тога ради и за-

клео, ипакъ нлс могао силу и самоволство, съ коима се већь дугимъ временомъ сродіо, жертвовати: онъ е радећи јвно о правци и законности опетъ потайно старао се и тежіо задржати силу и самоволство. У оваковима обстоятелствама предстојало е и Светићу, или своме званію, дужности и опредѣленію вѣранъ остати, и на утврђенію правце и законности радити, или противъ свога опредѣленія законность на жертву самоволству живога владоца принети. И премда е очевидно, да е ово последнѣ политично и пробитачно, опетъ е Светићъ избрао прво, држећи да е то и поштено, и да на срећу народа Србскога служи, а и самоме владоцу да ће одъ веће тврђе и корысти бити, само докъ се онъ мало на стегу закона навикне. Ово е и старѣшинама и народу, колико е и овоме до знаня дошло, мило и угодно было, а и самъ Князь Милошъ јвно е то одобравао; али да у срдцу ние тако мысл'о, слѣдства су доцнїе показала; еръ видећи онъ, да Светићъ на утврђиванію правце и законности постоянъ и непоколебимъ остае, а сматрајући у законности той непрїателя своме самоволству, и зато после понеки осуећены покушенія' желећи уштинути Светића, како да осети, али се несети, са кое е стране, препоручи Вуку, кога е, као што смо видели, и у Крагуевцу на безчешћенѣ Младена Миловановића, и иначе употребљавао, да онъ гледи подъ каквимъ годъ видомъ, да срамоти и грди Светића. И ово е было у лѣто 1838 г. кадъ е у Цариграду на Уставу рађено. Вукъ сходно овоме напише подъ видомъ књижевне распре „*Одговоръ свой на Светићеве ситнице езикословне*,” и то у Фебруару мѣсецу 1839. год. печата, гди се таки у почетку извинява (коме? Наравно ономе, одъ кога е онда налогъ прїиміо,) да е ово іоштъ Септемвра мѣсеца готово было, али збогъ болести нѣгове ние се напечатати могло. Како е ово печатано было, таки Вукъ еданъ екземпляръ на танкой артии савіе у писмо, те пошлѣ Кн. Милошу у Београдъ,*) кои по своме нестерпѣнїю крозь руке Г. Радичевића, Г. Зубана преко Г. Возаровића достави Свети-

*) Ет'таке су и сада прилике!

Онда быле, садъ се обновиле:

ћу, које овај видивши и познавши одкудъ вѣтаръ дува, таки сѣдне и напише на онај одговоръ „Утукъ,“ који е печатанъ и у Београду и у Новомъ Саду. Што е ово у Београду печатано, съ тимъ е доста увреде за Вука было. Кн. Милошъ да бы ту увреду загладио, а и Светићу као нешто натрунио, у лето 1839 год. кадъ е у контумацу Земунскомъ неколико дана бавио се, позове Вука преко Г. Алексе Симића, да дође у Београдъ къ њму, ако сме одъ Светића. И овај дође, и као пріатељ живога владоца, али онаковій који выше штете, него икакавъ паметанъ неприатељ, чини, држећи се, быо е ту, докле није Кн. Милошъ, после суетногъ покушенія за силу и самовольство противъ законности 1. Юнія 1839. год. оставку дао, и Сербию оставио. Вукъ оставиј у Сербији нађе се у чуду. Старѣшине заузевше владу сматрали су садъ њга као неприатеља правце и законности Србске, као неприатеља њновога, и као поборника самовольства, съ тимъ выше, што су добро знали, да се онъ одъ Кн. Милоша дао употребити као орудіе на срамоћенѣ и руженѣ Светића, у коему су они сматрали пріатеља и прилѣжна дѣлателя на законности за правцу Србску. И као таковомъ заключе пресећи пензию, те се онъ нађе јошть у већемъ чуду, и стане обилазити око старѣшина, и ту молити, доказивати, на свое писмо Кн. Милошу 1832. године писано позивати се, да бы му се опетъ пензија повратила. И кадъ е тимъ поводомъ и кодъ Г. Стојана Симића быо, онда му е овај рекао, да бы му онъ радо помогао, али неће моћи; ерѣ све што е досадъ чинио, могло бы проћи, али ово што е Светића недавно грдио и ружио, то му Старѣшине немогу опростити, што су съ тимъ и они увређени, ерѣ они у Светићу имаю велику рукопомоћ у утврђиваню законности и правце, за којомъ сви теже; и зато ако Светићъ за њга кодъ Г. Вучића, Г. Ђерема и Г. Петронієвића и осталихъ Совѣтника

Текъ се лица њѣка примножила,

А друга се посве измѣнила,

Друга другимъ сада замѣнила.

Нека гледа, ко очію има,

И некъ чуе, ко оглуи'о није!

добру рѣчь нерекне, да се помоћи неће. Ово е исто Г. Стоянъ Симићъ дошавши кодъ Светића нѣму сообштио, придруживши свою рѣчь ради посредствованя Светићева за Вука. После е истый Вукъ тимъ поводомъ шилао Светићу Г. Исаиловића двапутъ, и онъ самъ трећий путъ дошао, молећи га да онъ, негледаюћи на увреде, коє му е нанео, за нѣга добру рѣчь рекне. Овако е то было, и Вуку се поврати на ново пензія или болъ рећи годишня милость. И ево живы людій на то; а не као што онъ подмеће и извѣя. И тимъ е поводомъ Вукъ и писмо оно 1832. год. Ки. Милошу писано Совѣту поднео. А што се тиче пріятельства или непріятельства спрема владалаца народа Србскога, то я и нѣму и свакоме кажемъ, да е оно само правый пріятель владоца и Србскогъ и свакога, кои е пріятель истине, пріятель правде и законности, па и среће народне; а другій никако, па увіяо се онъ и извѣяо, улизивао, политичію или лукавновао, како му драго, и колико му драго.

9) Онъ каже, да е лажъ, да се нѣговъ родъ звао *Бандула*. Али признає, да се дѣдъ нѣговъ звао *Бандула*, и да онъ ние знао да е нѣгово презиме одъ старине *Караџићъ*, да бы се и онъ подписивао *Бандула* или *Бандулићъ*. Дакле родъ ние, него дѣдъ нѣговъ тако се звао, и онъ бы се самъ тако звао; па кадъ бы се онъ тако звао по дѣду, заръ отаць, за кога и самъ каже, да су та нѣки звали *Бандулићемъ*, и остали очини сынови, т. е. нѣгови стричеви, по свомъ отцу чебы се тако звали? А то е родъ, да шта е друго. И кадъ е тако, може ли се казати, да е то лажъ, кадъ самъ признає; и неможе ли се пре у сумню довести оно, што е онъ дознао, да му е презиме *Караџићъ*, него ово што люди живи виде и чую; та ово се зна, а оно текъ доказати треба. А е ли то надимакъ или е право презиме, то неиде у посао, башъ као ни она читуля надимака, еръ то башъ ништа къ ствари неприноси, ко е какавъ надимакъ гди имао и зашто. И мы говорећи оно нити смо са презименомъ *Караџића* какву лепу мысао скопчали, нити са *Бандуломъ* ружну; по лепоти еднако е обоє. И зато она лютня и жешћенѣ нѣгово са пакостнымъ и осветожеднымъ погрдама ни-

су ни мало на свомъ мѣсту, и показую особито пакостно и звѣронаравно нѣгово срдце. Ёрѣ ако онѣ тимѣ поводомѣ пребациванѣ оно сиромашства, служеня жена', владыкованя, глоблѣня и хараня епархіе односи на матерѣ Г. Св. то є онѣ преиспунио сваку мѣру невалялства и опаданя: кое бы га послѣднѣ у мѣсту, гди онѣ садѣ живи, почемѣ ово опаданѣ спада у редѣ злочинства, морало довести по § 189. Аустр. криминалногѣ Законика у тежку тавницу одѣ 1. до 5. година дана. Ово са стране юридическе; са стране пакѣ моралне морао бы га и свѣтѣ поплювати, и сынѣ нѣговѣ съ оне стране гроба проклетинѣи предати, почемѣ се безѣ свакога даногѣ повода устреміо на ону персону, коя є и нѣга и сына нѣгова, у школу доведена, любовно као майка пріймила, угостила, обдарила, и са своіомѣ препорукомѣ и врата выше наклонности отворала. А пребациванѣ сиромашства и служеня, премда никоме на безчестіе неслужи, опетѣ бы Вукѣ у мѣсту роѣеня Г. Св. и садѣ после продає и куѣе и виноградѣ и трговине іоштѣ толико иманя оне сиромашнице у лежеѣной землѣи нашао, да бы са дѣцомѣ своіомѣ, ако бы трудолюбивѣ быо, живити могао, немораюѣи туѣе же не служити.

Што се пакѣ тиче повода и узрока, кои Вукѣ наводи, зашто є у Аустріи промѣнио име Стефановиѣ на Караѣиѣ, то є са свимѣ смѣшно. Онѣ вели: Кадѣ є прешао у Аустрію звао се *Стефановиѣ*, па чувши да се тамо забранює по отцу се звати, т. є. меняти презимена, онѣ промѣни своє презиме, кое є донео, и подѣ коимѣ є познатѣ быо. Дакле онѣ страннѣ подданникѣ, имаюѣи своє презиме, кое є донео, чувши да є Аустрійскимѣ подданницима забранѣно мѣнати презимена, промѣни презиме. Да, бояо се, да Царство непошлѣ какву комиссію у Ядарѣ и у Ерцеговину, па да ова непретресе Протоколе црквене, да ненаѣе, да се онѣ незове Стефановиѣ него Караѣиѣ, па да зато нестрада. А онѣ є быо на Аустрійской страни іоштѣ године 1807. и после є 1813. прешао, па како ние онѣ іоштѣ онда промѣнио име Стефановиѣ на Караѣиѣ, него то учини текѣ после 1820. године, пошто є са Кн. Милошемѣ познанство учиніо.

Или заръ в текъ у Аустрии после 15. година дознао, да се онъ одъ старине зове Караџићъ, а то пре у Тршићу ние знао. И башъ зато, што бы дознао, да е забранѣно меняти имена, небы требало да промѣни онде, пошто е толико година подъ тимъ именовъ познатъ быо, подъ тимъ именовъ пѣсне народне, Писменицу, и самъ Рѣчникъ 1818. године издао. Па јоштъ надъ ние никакво намѣренѣ особито са томъ промѣномъ имена имао, на што му старо порекло исподъ имена „Дробњакъ изъ Петнице,“ башъ као некій предикать! — Такова су сва нѣгова заключенія. Таково му е и писанѣ родословія. Казао е да е нѣговомъ дѣду *Јоксиму* быо надимакъ *Бандула*, а нѣговомъ братучеду *Спасою Чотра*, и по томе су гдѣкои нѣгова отца звали *Бандулићемъ*, а Спасоєве потомке *Чотрићима*, а синовце дѣда нѣгова *Кондйћима* по майци имъ *Конди*. И ово онъ зове родословіе. Нѣму е пребачено, да се нѣговъ родъ звао *Бандула* а не *Караџићъ*, а онъ каже, да е то лажъ, па пише неко родословіе, коимъ доказуе да се заиста нѣгови стари звали *Бандула*, и зашто су се тако звали; а одъ родословія *Караџића* ни спомена нема. Ко садъ ту лаже, ко ли бунца? —

10) У точки 6. и Вукъ каже, да е Младенъ Миловановићъ човекъ заслуженъ за отечество, слѣдователно да га ние валяло коекаквима доскочицама и заушницама срамотити и грдити; али се извинява, што е то чинію, съ тимъ, што пита, да ли е ово, што се у Улаку чини, ма нѣ одъ онога? И да е оно у Крагуевцу была само спрдня, т. е. груба шала, која се проводила у дворовима различнихъ владалаца по свѣту; и да е онъ казао у писму, да то неодобрава. Дакле е и то истина, само тражи да се извини. Али слабо е то извиненіе. Онъ човекъ токорсе съ наукомъ и књижествомъ бавећий се да ти се употребити за орудіе, да накаче на човека, заслужена за отечество, ударцыма судбине оборенога, кои се ни бранити несме, и кои е Предсѣдателъмъ онога Совѣта быо онда, кадъ е Вукъ последній преписчикъ быо; то ли е карактеръ, то човечность, то благородство душе? Тежко ономе народу, кои незнаюћи овакове душе у своима нѣдрима сагрѣва! А заръ, ако бы се и у Ула-

ку зло чинило, то нѣгову кривицу умалява? То се, вели, проводило и у другима дворовима владалаца. То невѣруемо и недопуштамо. А и ако бы было, како ненаѣоше што болѣ да одъ осталы Дворова науче, него башъ оцо, што є найгоре. У преѣашня времена, знамо, да є у некимъ Дворовима бывало дворски будала' (hofnarren), кои су терали шалу, и чинили са своима досеткама смѣхъ, али нисмо нигда чули, да су владоцы узимали учене и у кнѣижеству познате люде, па да су їй употребљавали, да наскачу на люде за отечество заслужене, несреѣнымъ ударцима судбине оборене! — А што є онъ у писму ономе напоменуо, да онаково поступањ неодообрава, то є за нѣга и нѣговъ карактеръ јошть горе; ерѣ ако онъ онда, кадъ се на такову грубу шалу*), као што вели, дао употребити, ние знао нити осеѣао да то неваля, то показує врло дебелу кожу за морално чувство, и никакво понятіє о човечности; ако ли є знао то и онда, и знајући то чинію, то се показує двапутъ горимъ, ерѣ є знајући и осеѣајући себе на таково безчовечно поступањ употребљавати давао.

О коме се пакъ овде казати може, да *грди* и *ружи*, о Светићу или о Вуку, то ће паметни и безпристрастни люди лагко и видити и судити; а што се заслуга' Караѣорѣевы и Кн. Милоша тиче, коє су манѣ коє ли веѣе, и колике су, то нека безпристрастна Исторія покаже, а не пристрасно и невѣројатно писанѣ Вуково; нити ту треба да се гледи на пріятельство ни на неприятельство. А и о Светићу и нѣговомъ поштеномъ теженію судити се по дѣлима нѣговымъ, а не по наймљномъ руженію и хуленію Вуковомъ, на коєга ово са својомъ повратномъ силомъ пре ил' после натрагъ пасти мора.

*) Она є шала морала занста врло груба бити, кадъ є самъ стараць Огњанъ Милутиновићъ, лоциє у валуѣрству нареченый Овнсимъ, неваљалство онаковога поступања онако яко осеѣао, да є Вуку рекао: „Вуче, Вуче! Немой толико дирати тогъ јдногъ човека, та доста му є нѣговога јада; ерѣ ако и єсамъ старъ, узетћу те Бога ми за ту клякаву ногу, и у средъ ћу те Лепенице бацити, то ти я одъ истине кажемъ;“ — па ни на то се усавѣтовао ние, него му є одговорію: „А! И ты си быо нѣговъ Министеръ, зато га бранишь.“

11) У точки 7. онъ недопушта, да е све радіо свога интереса ради, потврђуюћи, да не само што *нико* на свѣту одъ нѣга ние чуо, да е онъ кадъ казао: *Моя е главна стварь мой интересъ*; него да се и дѣлима нѣгови-ма доказати може, да е сувыше свой интересъ презирао и пр. Дакле, вели, то одъ нѣга *нико* ние чуо. Доста е дакле за противно доказателство, да е то *ко'годъ* чуо. И на то ево му човека вѣроятна Г. Лазара Арсениѣвића (Бата Лаку), съ коимъ е онъ у Суду Београдскомъ у о-но време служіо, кои е приликомъ предъ многима кази-вао, да е одъ Вука не еданпутъ но много пута, кадъ бы га овай опомнио у смотренію ползе народне, и поступа-ка Княза Милоша, гди бы Вукъ што припомоћи могао, тай одговоръ добыо: „*Моя е главна стварь* (или као што се често изражавао „*моє в Хауптзахе*) *мой интересъ*. Да-кле ево већь човека, кои е то чуо; и ако што и на Цр-ногорску вѣру држи, ево му и Г. Ђорђа Милутиновића, Црногорца, кои то исто признає и свѣдочи; па садъ не-ка се суди, ко е у овомъ безобразанъ, Светићъ или Вукъ. А што се дѣла' нѣгови тиче, на коя се позива, та са свимъ противно свѣдоче. Ёрь начинъ писаня нѣговогъ и начинъ печатаня пѣсама ту ништа непресуђує; ерь то ние оно, што онъ за право налази, него што другій за право налази, кога онъ слушати мора, т. е. еданъ одъ оны паметны людій, коєга е онъ нашао, да му каже оно, што онъ незна. Ёрь кадъ тога слушао небы, онда бы таманъ было: Съ туђегъ хата у средъ блата! — А то исто свѣдочи и онай разговоръ, кадъ е нѣга Светићъ ко-рео, што е оне срамотне поскочице, преповѣдчице и из-разе у Рѣчникъ свой пометао, те е съ тимъ самъ про-тивъ себе толику хуку и буку подигао, тако да е и са-мой ствари и себи шкодіо: ствари зато, ерь тимъ незгод-нымъ начиномъ учиніо е то, да кадъ бы башъ и правъ нѣговъ начинъ писаня быо, небы се збогъ толике обште-вике другій ко у то упустити смѣо, да неискуси хулу и ругу; а себи зато, што се онъ самъ за унапредакъ по-моћи лишава одъ оны людій, кои бы иначе изъ родолю-бія на такова дѣла што принели; — како е онъ Светићу онда одговоріо овако: „Е! Я то самъ садъ видимъ, али знате, я самъ се башъ съ тимъ мыслио препоручити кодъ

наши людій, а особыто кодъ Кн. Милоша и нѣговы старѣшина, ерь е то нѣнова наймилія забава, са таковима срамотнима поскочицама и приповѣдчицама; све се надмећу, кои ће што срамотнїе казати, па се онда начини смѣхъ, и тако самъ я, знаюћи да они за такове ствари капару даю, мыслию, да ћу нашима людма, а особыто старѣшинама што угодно написати, и одтуда помоћи се; али садъ видимъ, да самъ се преварио; ерь они исти, кои такове ствари у шали и у разговору радо слушаю, у кнѣзиза напечатане немогу да гледе, и гнушаваю се, па и мене зато псую и руже.“ Незове ли се то, и са срамотнымъ поскочицама свой интересъ тражити? — А што вели, да му то кои другїй говори, него онай човекъ, „за когга се зна и явно говори съ обѣ стране Саве и Дунава, да е у Србию отишао и онамо да сѣди само новаца ради, и кои се у мѣсту пређашнѣга сѣђеня свога зато зове Thalergmann (талирашъ)! то су нѣгови другари и едномысленицы съ обѣ стране Саве и Дунава, кои тако говоре; а други заиста не; али и они знаду добро, да то тако ниє, него мысле и надаю се сиромаси, да Светићъ те незаслужене поруге неће сносити моћи, него ће се морати на толика пакостна угрызання разсрдити, и найпосле самъ у себи рећи: „Та нећу я такове поруге да трпимъ, него ћу да покажемъ, да мени ниє за тимъ стало, као што заиста ниє;“ — и тако да ће се манути свога посла, то єсть рађеня на утврђиваню правице и законности у Срби; а они ће се после радовати, што бы тако лепо на штету народнога напредка а на корысть свое себичности успѣли. Зна Светићъ добро, одъ колике є важности и ползе законность, на којой є онъ радїо, и ради, за Србию, и неће се тако лако са овакимъ наскакиванѣмъ подлости у своїой доброй и искренной намѣри поколебати, башъ ни онда, кадъ бы и одъ оны, одъ кои бы се праведно благодарности надати имао, найцрню неблагодарность, коя найвећма обычно боли, искусїо, зато што онъ честь свою у чести Правительства Србскогъ полага, и срећу свою у срећи народа Србскога тражи, и у томе задовольство налази, у томе живи, сѣдїо онъ у Срби или на край свѣта. А да се онъ таковы врабаца бо-
яо, онъ небы ни сѣяо оне проє, коя е одъ части већь

лепо и поникла. Кои бы пакъ толико безуманъ было, да башъ изъ истине помисли, да Светићъ, онай, кои нигда у свомъ животу оскудости имао ниє, кои и иманя за уживљѣнѣ довольно, и отличну службу у Маѣарской има, и ниє са прошеніємъ у Сербію прешао, но кои є толико пута, како непосредствено, тако и преко Правительства свога, одъ Србскогъ Правительства на дѣло правице и законности Србске позванъ и умољѣнъ, и кои се свагда са поднешеномъ себи и уговореномъ одъ Правительства Србскогъ платомъ задовољавао, нити є кадгодъ особыте награде ни у најчрезвычайнѣмъ обстоятелствама зактевао, нити є кадъ пріймію; кои бы, велимъ, толико безуманъ было, да преко свега тога опетъ помисли, да Светићъ само новаца ради у Сербіи сѣди, ономе нема лека, и непоможе му ни савъ хеллеборъ са острова Антицыре. — А што вели, да Светића у мѣсту преѣашнѣга сѣѣненя свога зову *Thalermann* (талирашъ), съ тимъ се са свимъ осрамотію. Та како баръ што сходно неизмысли, него башъ оно, чему ће му се морати и дѣца смѣяти. Да є баръ казао: „*Banknotашъ*, или *форинташъ*, као што се новцы у мѣсту сѣѣненя Светићева брое и есапе, него талирашъ, гди нико на талире неесапи, нити є есапію. И то є само у Сербіи познато, гди су плате чиновницима на талире опредѣљѣне. Како му то ниє баръ онай казао, кои му є име талирашъ на нѣмачки превео? Нема ту ништа: Са оваковимъ измышлѣнїяма вѣроятность се историческа предъ свѣтомъ недоби! —

Заклучуюћи грдѣнъ своє, или коє своє коє наручене, најпосле узвикує: Ето Светићъ незна ни најманѣ ситнице, незна кадъ є узетъ Београдъ, незна кадъ є у Београду велика школа заведена. Шта мысли Вукъ, како бы га куваръ Патріарховъ за ово лупію кашикомъ по челу, што онъ таково незнанѣ Светићу приписує. Ако онъ озбыльомъ држи, да Светићъ незна да є Београдъ узетъ 1806. године, што и дѣца знаду, и т. д. онда є онъ свакога сажалѣня достојанѣ, єръ показує, да му є злоба и пакость зло съ мозгомъ починила. Люди, кои су читали, и кои буду читати Светићеве прилоге за Историю Србску, као н. п. Бой на Мишару у Голубици и т. д. они

Не видити, колико в Светићъ Исторію Србску знао, и да ли е дознавао, кадъ е Београдъ узетъ и велика школа заведена, па ће по томе и величину пакости Вукове у овоме мѣрити. — И Германъ, вели, ние однео нѣговъ рукопись у Петрбургъ, него му е пао шака у Петрбургу *особытымъ начиномъ*. И ту онъ тражи нешто особито; главно е ту то, да е Германъ онай рукопись у Петрбургу у своимъ шакама имао, а е ли му *особытымъ начиномъ* у шаке дошао, или *обычнымъ*, то неприноси къ ствари ништа. А што онъ каже, да е лажъ, што е речено: „*да и оно мало читати и писати ние на другомъ мѣсту учио него у Аустрии у Карловачкой нормальной школи,*“ показуюћи, да е онъ штудирао и у Тршићу и у Лозници и у манастиру Трноши, и да е іоштъ пре него е у Карловачку нормалну школу дошао, тефтеріо трговцима и спахіяма, и 1804. године быо писаръ у войсци; — зато ћемо најлакше, кадъ онъ само признае, да ние выше какве школе и науке учио, а Тршићке на часть му узъ оне. А какавъ е писаръ быо (вальда кодъ Ђурте арамбаше), у войсци, то се може судити по главнима писарима 1804. године, одъ кои е нешто на писму іоштъ заостало, и по томе, што е после текъ у нормалну Карловачку Србску школу доспѣо. Дакле съ тимъ се само допуњава назначеніе школа, у којима е Вукъ свое изображеніе получио, кое ће садъ овако гласити: Вукъ е науке најпре учио у Тршићу, у Лозници, и у манастиру Трноши, гди се толико преправіо, да е у Карловачку нормалну школу прешао, и тако довршио е свое науке у Карловачкой нормальной школи, и нешто мало пробавіо у великой школи Београдской. Дакле ће се казати, да зна онолико читати и писати, колико се у овимъ школама научити може. Садъ ће добро бити. Ако мысли да му е неправда, а онъ нека каже, гди се іоштъ учио: мы за друге школе незнамо, гди се учио. И мы држимо, да се и ове науке могу прилично са ползомъ употребити у животу човеческомъ, само за Лексикографа, Філолога, Исторіографа. Репрезентанта поезіе Србске, Апостола, и шта я знамъ каквы тамо нема журналски и новинарски епітета, то е све ништа; еръ да оставимо друго, шта е Лексикографъ

безъ знаня икога другога езыка осимъ свога, шта е ре-
 презентантъ поезіе Србске, кои ни понятія о поезіи не-
 ма, и кои никада у свомъ животу ни єднога стиха самъ
 произвео и сачиніо ние? и т. д. Слепарія е то, а не ре-
 презентантство. — Али се онъ са паметнима людма раз-
 говарао, кои су му казали оно, што онъ незна. То вѣ-
 руємо, шта выше и знамо, да е онъ срећу имао таковы
 людій на много страна' наћи, али нека намъ опрости, о-
 но ние наука нѣгова, него оны паметны людій; а треба
 правду наблюдавати, и нетреба криво учинити ни онима
 паметнима людма, коє е онъ нашао. — Далѣ, е ли се о-
 най корреспондентъ изъ Новога Сада у Улаку № 12. и
 14. о Вуку и нѣговомъ долазку и послованю у Банату и
 Земуну, добро извѣстіо, или не, то су Новинарски посло-
 ви, кои неиду у овай редъ; само неможе се Вуку опро-
 стити, што онъ у пакости своіой вели: „зато што су о-
 во луде лажи и грдиѣ, мора човѣкъ мыслити, да е и она
 писма по своіой вољи писао или прерађивао Г. Св.“ Ле-
 па заключенія! Толико се већь осветолюбіємъ занео, да
 бы изъ цѣлога свѣта лудость и лажь скупіо и на Г. Св.
 изліо. И іоштъ се у истый махъ хвали, како е умѣренъ,
 и како неће онъ другога да ружи, пошто е онъ увѣренъ,
 да е оно истина, што Г. Светићъ каже у Утуку: „да сра-
 моѣненъ и грдня силу повратну у себи имаю, и падаю на
 онога, кои се несмыслено предъ свѣтомъ съ нѣима игра,
 натрагъ.“ И то рекавши просу се опетъ у грдиѣ, како
 да увѣнча Одговоръ свой са најблагороднѣимъ изражені-
 яма, као н. п. „безобразлуколъ, полудѣо, како му е пало
 на забуиѣнъ умъ“ и т. д. Заиста са оваковима израже-
 ніяма неће ни Одговоръ нѣговъ бити больій нити Утукъ
 горій. — А што на последку вели, да неће выше у на-
 предакъ одговарати, ружио га Г. Св. макаръ како, безъ
 имена или подъ каквымъ му драго именомъ, ту већь не-
 превари; ерь смо мы искусили, да е онъ човекъ, кои се
 по обстоятелствама влада и управля. Тако е онъ и 1839.
 године по одлазку Кн. Милоша изъ Србіе извинявао се,
 да небы ни онога првогъ Одговора на Ситнице писао,
 да су му обстоятелства позната была, и казао, да выше
 меће одговарати на Утукъ, па е ћутао за 4. године, т. е.
 до лане, докъ се нису обстоятелства политическа промѣ-

вила, па е одма зборавіо на рѣчь дану, и писао е Одговоръ на Утукъ у Скоротечи, а садъ кадъ су се обстоятелства интригантска промѣнила, опетъ ево руге шилъ противъ Светића у Сербию са овимъ Одговоромъ, и іоштъ препечатава, дакле повторава и оне лане у Скоротечи печатане поруге. Дакле му се выше невѣруе; еръ може се лако са грдняма нѣговымъ и у напредакъ тако догодити, како обстоятелства политическа и интригантска са нѣговомъ главною стварю, нѣговымъ интересомъ сдружена, изискивала буду. Ако е онъ оскуданъ, и нема другога поштеніегъ средства да до свога интереса, као награде изванредне, годишнѣ милости или пензіе, кою е опетъ противничкимъ своимъ поступцыма изгубіо, и т. д. дође, онда да му е просто; еръ нужда законъ меня; али ако до награде или пензіе има осимъ овога и други поштеніи средства, а онъ е башъ ово најгоре и најнеблагодародніе изабрао, онда му се нигда опростити неће, башъ да бы се изговарао, да су га други на то упутили.

Што се пакъ најпосле тиче оны Чиновника, или изучены Србаля, кои су изъ Аустрійскогъ Царства у Сербию прелазили, ту служили, или услуге чинили, у колико они заслуге за общте добро Сербіе имаю, и есу ли исти повѣреня имали или не, и ако нису имали, зашто нису, и до кога е кривица и чія е срамота ако нису, будући да е Вукъ у томе противъ самога Учредника Улака окренуо се, и съ нѣимъ се правда, а и неку часть нерѣшену, и за другій путь оставля, то и я за садъ о томе нећу говорити ништа, нарочито и зато, што бы насъ тай предметъ морао мало надалѣ одвести; а и што сваку рану лечити валя, а не позлеђивати и раздирати, ако цѣло тѣло сачувати желимо. А правда изискуе, да се свакомъ свое дае, нити е стыдно признати и најманю рукопомоћъ другога, а камо ли брата рођенога: благородна душа признае радо свакоме, одъ кога е што научила; а то на свакога спада; еръ се нико ние наученъ родіо. Рука руку пере, а образъ оба двѣ. И ко међу браћу ратъ баца, тай браћи о глави ради. Гди се на зиданю блага и напредка рода и отечества ради, ту и најманю помоћъ презрети не треба. А неблагодарностьъ спрема помоћи и услуге у-

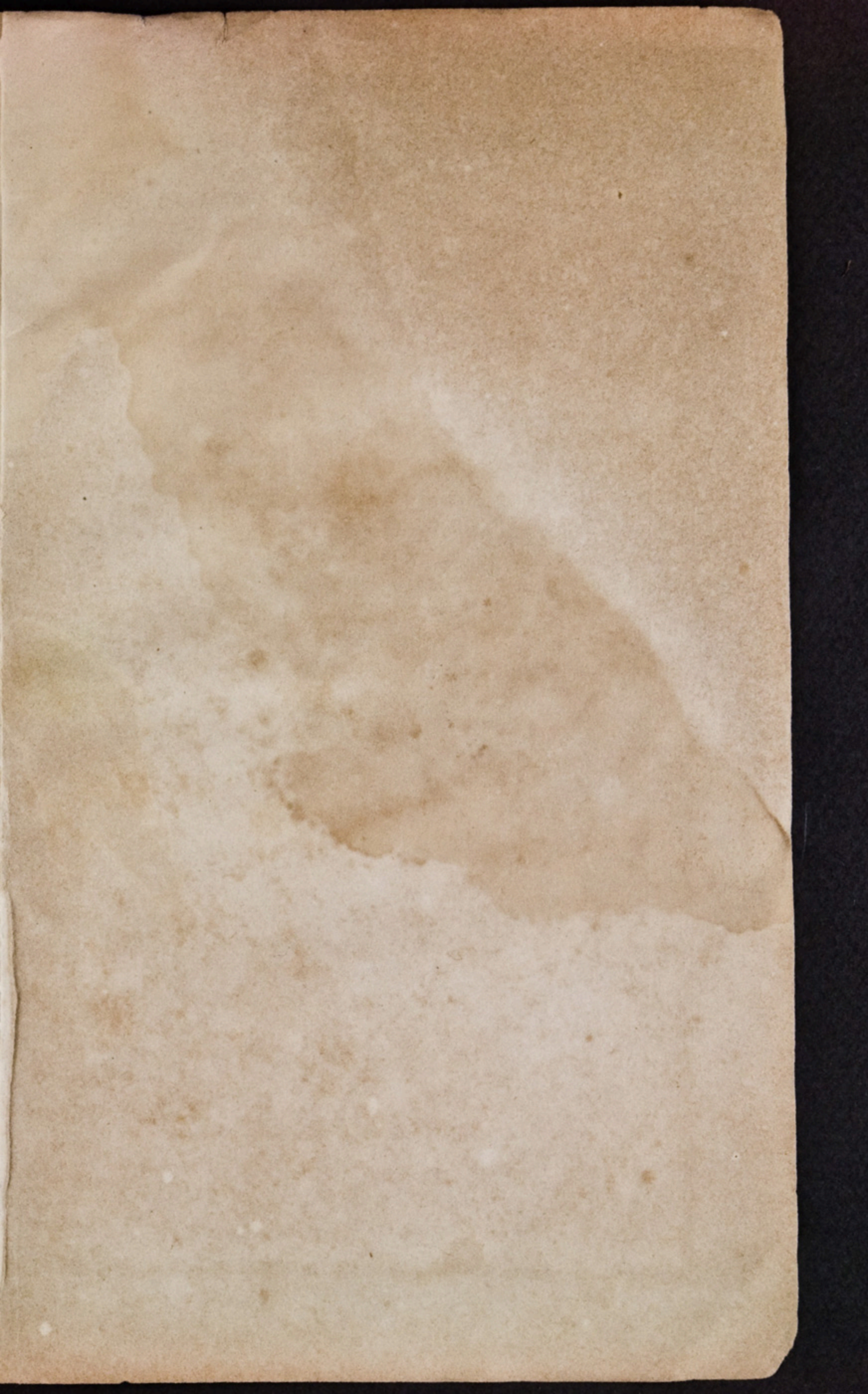
члнѣне убія и угушуе добру волю и у другима свима.
Чувати се валя лукавы назови-пріятеля', кои насъ упућу-
ю, како да у одбацаню братске помоћи себе подигнемо,
да се собственымъ ножемъ неколѣмо за тућу торбу; ерѣ
се бояти валя, да ће свакій онай, кои се таковымъ на-
чиномъ за нашега пріятеля издае, ако ће онъ ко и ма
какавъ быти, текъ себи волети него нама. Любовь, лю-
бовь, и слога међу браћомъ подиже кућу и украшава, а
неслога и раздоръ руши и обара. —

У Београду 1. Юнія 1844.

На Юстина Мучен. Философа.

М. Светићъ.

Р 19 Срп II 678. 1

